

Zelfscan RET's

Om een inventarisatie uit te voeren op de stand van zaken bij de RET's van Noord Holland is gekozen voor een Zelfscan. Deze zelfscan is uitgevoerd aan de hand van de landelijke borgingsnotitie van het OZJ en de samenvatting daarvan zoals opgesteld door het BOEG Expertisenetwerk Jeugd Gelderland.

De landelijke borgingsnotitie is door het OZJ opgesteld op verzoek van de VNG en gaat in op de functies die een Regionaal Expertteam dient te vervullen en de randvoorwaarden die daarvoor gewaarborgd dienen te zijn. Het gaat daarbij om 4 functies en 5 randvoorwaarden

Functies	Randvoorwaarden
1. Consultatie en Advies	1. Samenstelling Expertteam
2. Procesregie	2. Kwaliteitseisen Expertteam leden
3. Signaleren en Adviseren	3. Jeugdige, ouders en verwijzers aan tafel
4. Leren van vastgelopen zorgvragen	4. Toegankelijkheid en aanmelding door ouders zelf
	5. Bestuurlijk Commitment en gezaghebbendschap

Zelfscan RET's

Voor de zelfscan zijn met alle RET's semigestructureerde interviews gehouden aan de hand van de borgingsnotitie en diens samenvatting. De interviews vonden plaats met de procesregisseur/voorzitter van de RET's en in sommige gevallen ook met de bijbehorende beleidsmedewerkers.

Deze interviews zijn tekstueel vastgelegd in een Excel matrix en ter reactie voorgelegd aan de betrokkenen. Na accordering zijn deze in een classificerende matrix vastgelegd waarbij de mate van ontwikkeling op ieder aspect werd weergegeven met:

Zelfscan RET's

++ = Sterk aanwezig	+ = Aanwezig
+/- = Diffuus	-/- = Afwezig

Deze nieuwe matrix is wederom ter reactie voorgelegd aan betrokkenen. De matrix laat het volgende beeld zien.

Samenvatting

Stand van zaken en ontwikkelpunten voor Regionale Expertteams (RET's)

Het algemeen beeld uit de zelfscan is dat de RET's in zijn algemeenheid hun operationele functies en basale randvoorwaarden goed op orde hebben. Daarbij hebben zij allen een eigen beeld van welke eerstvolgende punten van ontwikkeling nodig zijn en hebben zij daar in wisselende mate ook acties en trajecten voor lopen. Daarmee kan gesteld worden dat de Regionale Expertteams in Noord-Holland in de basis goed staan

Wel komt naar voren dat de onderlinge afstemming tussen RET's en jeugdhulpregio's bij deze ontwikkeling en de toetsing daarvan aan het borgingsdocument nog niet op het netvlies staat bij de partijen. Daarbij komen er ook punten naar voren voor met name de meest complexe problematiek en de functie van het 2^e en 3^e orde leren vanuit het RET die nog ontwikkelruimte kennen. Een doorontwikkeling van de inbedding in het zorglandschap aan de kant van de zorg, inkoop en contractmanagement lijkt aangewezen.

Het gaat daarbij om de volgende punten waarin de effectiviteit en efficiëntie van de RET's vergroot kan worden:

- 1. Duidelijkheid en verankering van adviesfunctie:** Het is noodzakelijk om de positie en het mandaat van het RET-advies af te stemmen en formeel vast te leggen. Daarmee dus dit ook aan de voorkant mee te nemen in afspraken van beleid en contractering. Hierdoor wordt de afhankelijkheid van persoonlijk mandaat verminderd en kan de tijdige beschikbaarheid van passende zorg worden verbeterd.
- 2. Capaciteit en interne doorzettingsmacht:** RET's hebben behoefte aan voldoende capaciteit en personeel bij zorgaanbieders, maar bovenal aan interne doorzettingsmacht en mandaat van expertteam leden om de implementatie en continuïteit van afgesproken plannen te waarborgen.
- 3. Evaluatie en actieplanning:** Er is een noodzaak voor meer gestructureerde evaluatieprocessen en vertaling naar adviezen voor verbetering. Het initiëren van peerreviews en gestructureerde intervisie kan hierbij helpen. Daarnaast is het van belang dat 2^e en 3^e orde leereffecten ook duidelijk vertaald worden in rapportages en ingebed worden in de PDCA cyclus van beleid en contractering bij de regio gemeenten.

Samenvatting

Stand van zaken en ontwikkelpunten voor Regionale Expertteams (RET's)

- 4. Samenstelling van expertteam:** Het is van cruciaal belang om te zorgen voor een expertteam met voldoende expertise en interne doorzettingsmacht. Het versterken van het interne mandaat van expertteamleden en het stimuleren van onafhankelijk denken zijn belangrijke ontwikkelpunten.
- 5. Betrokkenheid van jeugdigen, ouders en ervaringsdeskundigen:** Het betrekken van ouders, jongeren en ervaringsdeskundigen bij besluitvormingsprocessen is van groot belang. Er is behoefte aan gestructureerde inzet van ervaringsdeskundigheid en meer duidelijkheid over hun rol en betrokkenheid. De doorontwikkeling en inbedding van 'de stem van Noordje' als collectief van ervaringsdeskundigen kan hierin een belangrijke rol spelen. Daarnaast is het te overwegen in hoeverre het past in de gedachte van de borgingsnotitie dat de aanwezigheid van ouders en jeugdigen bij overlegtafels niet primair een overweging van de ouders/jeugdige zelf lijkt te zijn.
- 6. Toegankelijkheid en aanmelding:** Hoewel de bekendheid van RET's bij zorgaanbieders, gemeenten en GI's goed is, blijft aanmelding door ouders en jeugdigen zelf ongebruikelijk. Het verbeteren van het verwachtingsmanagement en de toegankelijkheid voor ouders en jeugdigen is gewenst.
- 7. Formele structuur en escalatielijnen:** Het ontbreken van formele vastlegging of een structuur voor doorzettingsmacht en heldere escalatielijnen is een punt van zorg. Het formaliseren van deze aspecten, samen met concrete werkafspraken voor domein overstijgend werken, wordt als noodzakelijk gezien voor verdere ontwikkeling van de RET's.

Functies

	Zuid-Kennemerland/IJmond	Amsterdam-Amstelland	Gooi en Vechtstreek	West-Friesland KOP NH	Zaanstreek- Waterland	Alkmaar	Haarlemmermeer
Consultatie en Advies:							
1. Een RET kan door zowel een ouder of jeugdige als een professional om advies gevraagd worden rondom een vastgelopen zorgvraag. Wat betreft overlegstructuur geldt dat de vragen die jeugdigen en ouders aan een RET vragen om snelheid en zorgvuldigheid. Om de juiste ondersteuning te kunnen bieden komt het RET minimaal 1 keer per 2 weken samen.	++	++	++	++	++	++	+/-
2. In principe geeft een RET op alle vraagstukken een antwoord. Het is een zwaarwegend en niet vrijblijvend advies. Dit zwaarwegend en niet vrijblijvend advies brengt mee dat alle deelnemende partijen zich committeren aan het advies dat wordt gegeven door het Expertteam. De jeugdhulpaanbieders zorgen voor de tijdige en passende oplossing na het zwaarwegend en niet vrijblijvend advies en de verantwoordelijke gemeente zorgt voor de daarbij behorende financiering.	+/-	+	+	++	+/-	++	+/-

In deze functie komt op de mogelijkheid van het bieden van een zwaarwegend en niet-vrijblijvend advies naar voren dat dit veelal niet duidelijk is vastgelegd en verankerd in afspraken, convenanten en/of overeenkomsten. Daarmee is het sterk afhankelijk van het persoonlijk mandaat van de procesregisseur en de welwillendheid van partners.

Daarbij wordt veelal wel het advies als zodanig geaccepteerd maar is de bereidheid om RET casuïstiek daarbij voor te laten gaan op de standaard procedure of wachtlijsten van aanbieders zeer beperkt te noemen.

Het lijkt aan te bevelen om de positie en het mandaat van het RET advies alsmede de daaropvolgende triagering en capaciteitsmanagement bij zorgpartijen duidelijker af te stemmen en vast te leggen.

Om zo de tijdige beschikbaarheid van passende zorg minder persoonsafhankelijk te maken.

Functies

	Zuid-Kennemerland/IJmond	Amsterdam-Amstelland	Gooi en Vechtstreek	West-Friesland KOP NH	Zaanstreek- Waterland	Alkmaar	Haarlemmermeer
Procesregie:							
3. De RETs zorgen ervoor dat er een Verklarende Analyse (VA) wordt gemaakt als dit nodig is (toevoeging procesregisseurs). [eventueel BOEG Pool VA aanbieden]	++	+/-	+	+	+	++	+/-
4. Zorgen dat alle hulpverleners/ partners die nodig zijn voor een doorbraak tot een gezamenlijk (perspectief) plan komen. Er wordt zo lang als nodig gewerkt aan een passende oplossing.	++	+	+	++	+	+	+
5. Zorgen dat betrokken partijen het plan ook uitvoeren. Het RET heeft gezag, doorzettingsmacht en doekracht. [toevoeging procesregisseurs: vertegenwoordigers van zorgaanbieders hebben doorzettingsmacht intern bij het realiseren van het plan]	-/-	+	+	++	+/-	+	+
6. Dit plan is wel altijd in samenspraak met ouders en jeugdigen bepaald. De melders, ouders en jeugdigen worden bij het overleg over de zorgvraag uitgenodigd.	++	++	++	++	++	+	++

De belangrijkste uitdagingen en obstakels die m.b.t. procesregie naar voren komen zijn een gebrek aan capaciteit en personeel bij zorgaanbieders en onvoldoende interne doorzettingsmacht van de kernteam leden. Daarnaast komt de behoefte naar voren dat er voldoende geschoold personeel van adequaat niveau nodig is om de verklarende analyses uit te voeren.

In zijn geheel lukt het wel om tot planvorming te komen, al is hier ruimte voor ontwikkeling, maar bemoeilijken bovenstaande problemen met regelmaat de implementatie en continuïteit van het afgesproken plan. Daarbij zijn lokale/regionale problemen in contractering of financiering soms een extra complicerende factor.

Als laatste valt op dat er een variatie is van de wijze waarop en mate waarin ouders en jeugdigen betrokken zijn. Waarbij het besluit over die betrokkenheid direct of indirect meermaals niet bij ouders zelf lijkt te liggen.

Functies

	Zuid-Kennemerland/IJmond	Amsterdam-Amstelland	Gooi en Vechtstreek	West-Friesland KOP NH	Zaanstreek- Waterland	Alkmaar	Haarlemmermeer
Signaleren en Adviseren:							
7. Het RET registreert de casuïstiek in de landelijke monitor.	++	-/-	-/-	++	+	++	++
8. Op basis van de hierin geregistreerde gegevens maakt het RET periodiek een rapportage. De ontwikkelingen en knelpunten worden voorzien van een advies.	++	+	++	+	+/-	++	+
9. Deze analyse wordt onder de aandacht gebracht bij de lokale regionale bestuurders en partners, bij de bovenregionale expertisenetwerken en, waar nodig, bij landelijke bestuurders en partners.	++	+/-	++	+	+/-	++	+

De voornaamste terugkerende thema's in deze functie is de mate waarin rapportage en advisering in een vaste periodieke cyclus wordt uitgevoerd en ook op hogere niveaus van besluitvorming een plaats krijgt in de vaste overlegstructuren.

Alle RET's registreren in de landelijke monitor (m.u.v. Amsterdam-Amstelland en Gooi en Vechtstreek) welke wel rapporteren in een format dat gelijkschakeling en vergelijking met de landelijke monitor mogelijk maken.

Vanuit personele wisselingen zijn in verscheidene RET's processen op het gebied van de inbedding van signalering en advisering in het verleden blijven liggen maar zijn deze ondertussen volop in de aandacht bij alle RET's.

Het doorpakken op deze inbedding in (ook de bestuurlijke) overlegstructuren binnen de jeugdhulpregio's is wel gewenst.

Functies

	Zuid-Kennemerland/IJmond	Amsterdam-Amstelland	Gooi en Vechtstreek	West-Friesland	KOP NH	Zaanstreek- Waterland	Alkmaar	Haarlemmermeer
Leren van vastgelopen zorgvragen:								
10. De opgepakte vastgelopen zorgvragen worden met enige regelmaat geëvalueerd.	+	++	+	++	++	+	+	+/-
11. De uitkomsten van deze evaluaties worden vervolgens vertaald naar adviezen.	+	+	+/-	+	+/-	+	+/-	+/-
12. Daarnaast wordt geleerd binnen het RET zelf door intervisie, en collegiale peerreviews tussen RET's.	+/-	+/-	-/-	-/-	-/-	-/-	+/-	+/-

Aangaande het evalueren van vastgelopen zorgvragen en de vertaling daarvan naar adviezen lijkt er een noodzaak te signaleren voor meer gestructureerde evaluatie processen.

Opgemerkt wordt dat deze evaluaties intensief en tijdrovend zijn om te beleggen. Waarbij er wel evaluaties plaats vinden, maar de mate waarin deze vertaald worden naar adviezen voor verbetering zijn beperkt. In verschillende vormen komt de wens voor een betere opvolging en actie-planning naar voren.

Van intervisie specifiek op de rol van procesregisseur en/of voorzitter is nog nergens sprake. Bij verschillende RET's zijn er wel initiatieven ondernomen om bij andere collega's langs te gaan om te kijken hoe de rol daar tot invulling komt. Deze initiatieven kennen nog geen gestructureerd karakter zoals in de vorm van een peerreview.

Randvoorwaarden

	Zuid-Kennemerland/IJmond	Amsterdam-Amstelland	Gooi en Vechtstreek	West-Friesland KOP NH	Zaanstreek- Waterland	Alkmaar	Haarlemmermeer
Samenstelling expertteam, kernteam met flexibele schil:							
12. Kernteam bestaat uit een onafhankelijk voorzitter, procesondersteuner en een vast team van experts (deelnemers) met een brede vertegenwoordiging van expertise, minimaal op het gebied van JGGZ, LVB en JenO expertise. Voor de rollen van voorzitter en procesregisseur, samen, heb je voor een regio minimaal 24 uur per week nodig, met een aantal uren ondersteuning.	+	+	+	++	+	++	+
13. Het kernteam kan aangevuld worden met een flexibele schil. Bijvoorbeeld expertise op het gebied van: onderwijs, welzijn, forensische zorg; eetstoornissen; complexe ouderrelaties; volwassen GGZ; armoede, schuldhulpverlening en wonen.	++	++	++	+	+/-	++	+
14. Het team is stabiel en bestaat zo lang mogelijk uit dezelfde mensen.	++	+/-	++	+	++	++	+

Deze randvoorwaarde komt in de meerderheid van de RET's als goed op orde naar voren. Hieruit komt ook naar voren hoe belangrijk het is dat er voldoende uren zijn om de taak goed uit te voeren en dat daar een vorm van administratieve ondersteuning bij voorhanden is.

De samenstelling van het expertteam met voldoende expertise is essentieel. Daarbij is bij enkele RET's nog wel behoefte aan meer expertise en onafhankelijkheid van expertteam leden. Maar bovenal is ook interne doorzettingsmacht nodig en de capaciteit om domein overstijgende samenwerking tussen domeinen (bijv. VG sector en Jeugdhulp) tot stand te kunnen brengen. Constructen waarbij experts op eigen titel aanschuiven onderscheiden zich daarbij op onafhankelijkheid maar ervaren tegelijkertijd een lacune in interne doorzettingsmacht van deze experts als gevolg.

Randvoorwaarden

	Zuid-Kennemerland/IJmond	Amsterdam-Amstelland	Gooi en Vechtstreek	West-Friesland KOP NH	Zaanstreek- Waterland	Alkmaar	Haarlemmermeer
Kwaliteitseisen Expertteamleden:							
15. Alle deelnemers hebben een stevige positie en gezag binnen de eigen organisatie dan wel het zorglandschap. Anders denken, bereid zijn om over je eigen schaduw heen te stappen en lef tonen door iets nieuws te willen uitproberen, zijn competenties.	+/-	+	+	+/-	+/-	+	+

Voortbouwend op de vorige randvoorwaarde komt ook hier de samenstelling van het expertteam als essentieel naar voren en van wisselende kwaliteit. Dat zit soms in de continuïteit en teamvorming van expertteams. Kennis en kunde is in het algemeen afdoende aanwezig, maar de durf om iets nieuws uit te proberen en het samen neerzetten van maatwerk vraagt wel een intern gezag en doorzettingsmacht van expertteam leden binnen de eigen organisatie.

Waar de inhuur van experts op persoonlijke titel de onafhankelijkheid en het denken 'out of the box' bevordert. Lijkt er wel sprake van een verminderd intern gezag en mandaat om casuïstiek en maatwerk uit het RET in de eigen organisatie op te pakken.

Wat betreft ontwikkelpunten is intern mandaat van expertteam leden dan ook een duidelijk aangrijpingspunt.

Randvoorwaarden

	Zuid-Kennemerland/IJmond	Amsterdam-Amstelland	Gooi en Vechtstreek	West-Friesland KOP NH	Zaanstreek- Waterland	Alkmaar	Haarlemmermeer
Jeugdige, ouders en verwijzer aan tafel (en ervaringsdeskundigheid?):							
16. Een RET-lid neemt namens het RET altijd contact op met de ouders/jeugdige voorafgaand aan de bespreking. Hierin bespreekt het lid hoe de ouders/jeugdigen willen deelnemen aan het overleg of anderszins minimaal hoe zij zich willen laten vertegenwoordigen, zodat hun stem, behoefte en verhaal goed gehoord wordt. De keuze is altijd aan de ouders of jeugdige.	+	+	+	+	-/-	+	+

Uit de interviews komt naar voren dat er aandacht is voor het betrekken van ouders en jongeren en er altijd naar op ingezet wordt om hun betrokkenheid bij besluitvormingsprocessen te borgen. Uitzonderingen zijn soms veiligheidsvraagstukken en er zijn ook voorbeelden waar de betrokkenheid anders wordt vormgegeven dan door ouders of jeugdige bij overleggen aan te laten sluiten.

Wat daarbij opvalt is dat in verscheidene gevallen het niet de ouders of jeugdige zelf zijn die hierin actief het besluit nemen, maar deze overweging vanuit het RET genomen wordt aan hen wordt voorgelegd.

Ervaringsdeskundigheid is niet in de originele borgingsnotitie opgenomen maar vanuit het BENNH bij deze randvoorwaarde toegevoegd. Hiervan valt op te maken dat het betrekken van ervaringsdeskundigheid duidelijk als een waardevolle toevoeging aan het proces wordt gezien. Wel wordt er gesproken over het ervaren van moeite om geschikte ervaringsdeskundigen te vinden en hen effectief te betrekken.

Er wordt benadrukt dat er nog stappen moeten worden gezet om ervaringsdeskundigheid meer gestructureerd en effectief in te zetten binnen het proces. Hierbij lijkt zowel de terughoudendheid van betrokkenen als de beschikbaarheid van geschikte ervaringsdeskundigen beiden een rol in te spelen.

Randvoorwaarden

	Zuid-Kennemerland/IJmond	Amsterdam-Amstelland	Gooi en Vechtstreek	West-Friesland KOP NH	Zaanstreek- Waterland	Alkmaar	Haarlemmermeer
Toegankelijkheid en aanmelding door ouders en jeugdigen zelf:							
17. Het RET is bekend en vindbaar binnen de regio voor verwijzers, samenwerkingspartners, ouders en jeugdigen.	+/-	++	+	+	+	+	+/-
18. De voorzitter bepaalt in overleg met verwijzer* of de aanmelding leidt tot een bespreking bij het RET of dat de vraag op een andere manier opgelost kan worden. Het RET laat niet los totdat er een oplossing of een goede overdracht is.	++	++	++	++	++	++	++

De vindbaarheid en bekendheid van het RET is goed op orde bij aanbieders, gemeenten en GI's en in zekere mate ook bij het onderwijs. Alle RET's benoemen daarbij dat aanmeldingen vanuit ouders en jeugdigen zelf ongebruikelijk zijn.

Een bijkomend thema dat naar voren komt is het belang van verwachtingenmanagement vanuit de RET's naar aanmeldende en betrokken partijen.

** Waar het OZJ in haar borgingsnotitie in punt 18 spreekt over 'verwijzer', hanteren de RET's in Noord-Holland de bredere term 'aanmelder'. Omdat bij de RET's in Noord-Holland de aanmelding bij het RET vanuit alle direct betrokkenen bij betreffende casuïstiek mogelijk is.*

Randvoorwaarden

	Zuid-Kennemerland/IJmond	Amsterdam-Amstelland	Gooi en Vechtstreek	West-Friesland KOP NH	Zaanstreek- Waterland	Alkmaar	Haarlemmermeer
Bestuurlijk commitment en gezaghebbendheid:							
19. Er is bestuurlijk commitment en daarmee een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de betrokken partijen, minimaal: regio, gemeenten; jeugdhulpaanbieders; jeugdbescherming; lokale teams; en clientvertegenwoordiging.	-/-	+/-	+	+	+	+	+
20. Er zijn afspraken gemaakt dat het RET geaccepteerd gezag heeft. Het advies, de uitvoering van de oplossingen én de daarbij behorende financiering zijn daarmee bindend voor alle partijen.	+/-	+/-	+	+	+	+	+
21. Dit commitment is vastgelegd in een document (een convenant of inkoopcontracten). Daarin staan ook de opschalingsmogelijkheden, voor als het RET vastloopt en een doorbraak moet forceren, met alle partners vast in een document (escalatieladder).	-/-	+/-	++	+	+	++	+/-
22. Er zijn werkafspraken over domeinoverstijgend werken: WLZ/WMO/Jeugd/overgang 16-26/volwassenzorg/jeugdzorg/werk en inkomen/sociale zaken zitten.	+/-	+/-	-/-	-/-	-/-	+/-	+/-
23. Risicovolle oplossingen worden besproken met alle bestuurders, zodat er in gezamenlijkheid risico gedragen kan worden.	+	+	+	+	+	+	+
24. Daarnaast is er een bestuurlijk overleg/stuurgroep waar de voortgang, monitor, analyses en knelpunten besproken worden. Dit overleg vindt minimaal twee keer per jaar plaats.	+/-	+/-	+	+	-/-	+/-	+

In de praktijk is er bij de meeste RET's wel commitment op de aanpak en lukt het uiteindelijk in veel gevallen wel om tot domein overstijgende aanpak te komen. Desondanks wordt er bij herhaling gewezen op het ontbreken van formele vastlegging of een formele structuur zoals een stuurgroep of georganiseerde doorzettingsmacht met heldere escalatielijnen. Waar deze wel gemeld worden wordt deze randvoorwaarde ook duidelijk beter gewaardeerd. Deze zaken beter formaliseren en vastleggen samen met concrete werkafspraken voor domein overstijgend werken is dan ook een breder gedragen ontwikkelingsbehoefte van de RET's.